

Bröderna Roback hårt prövade i krigiska värv

Den svenska stormaktstiden präglades av långa krig, som krävde sin blodiga tribut och många var de, som blev "vigder vid soldathopen". Två bland många andra var Aron Roback och hans yngre bror Nils, som både hade sina boställen i Högsby socken.

Aron Roback föddes 1648 i Tuna socken och deltog på 1670-talet i återtåget till Riga 1679.

Hårt prövad i krigiska värv återvände Aron Roback hem.

Han gifte sig med Anna Gyllencaschett 1680. Aron fick känna på tidens långsamma befordringsgång. Han rustade och red för ett hemman i Döderhults socken i sex år innan han år 1686 befordrades till korpral.

Valåkra

I regementsräkenskaperna står följande: "*Corporal Jon Ericson för des ållderdomd skulldh tagit afsked på Reg. mötet 1686 d. 14 Aug. I stället samma tijd ifrån gemen af detta Compagnie Aron Roback som i åhr benöijer sigh medh resten som är 4 månader af hästehemmans Ränthan.*" Det var tredje korpralskapet vid överstelöjtnantens kompani, som föll på Arons lott och med graden följde korpralsbostället i Valåkra i Högsby socken. Av olika anledningar flyttade de inte direkt till Valåkra utan det dröjde till 1696.

Inte många månader av det nya seklets första år hade förrunnit, innan budskap om krig svepte över de småländska bygderna. Uppbrott stundade och Aron Roback fick samla tredje korpralskapets ryttare, rustade för att dra i fält. Många av dem som red i ledet skulle aldrig återse sin hembygd. Aron Roback befordrades till kvartersmästare i augusti år 1700 och fick ett boställe i Döderhult. Familjen Roback föredrog dock att bo kvar i Valåkra. Aron Roback återvände hem till julen år 1700, men fick på våren 1701 lämna Valåkra för att dra i fält mot polackerna.

Bekämpa friskaror

Under hösten 1701 och den följande vintern deltog Smålands ryttare i bekämpningen av polska friskaror. Under dessa strider, som fördes med stor brutalitet från båda sidor, mötte många karoliner sitt öde. Till följd av förlusterna fick underofficerare möjligheten att stiga i graderna. Aron Roback utnämndes till kornett i februari 1702 och fick också förtroendet att återvända hem till Småland för att hämta nya ryttare till regementet. Våren 1703 var Roback med om att driva det sachsiska rytteriet på flykten, utanför Thorn.

Härdad karolin

För sina insatser befordrades Aron Roback till löjtnant i augusti 1703. Roback var då 55 år gammal, en härdad karolin, som inte på länge skulle återse sin hembygd. Han deltog 1704 i stormningen av Tillendorf, där ryssarna förskansat sig. Följande år befordrades Roback till regementskvartermästare. År 1706 blev han ryttmästare och placerades vid överstelöjtnantens kompani. Aron var nu en till åren kommen man och när det år 1707 gavs möjlighet till avsked försökte han få det. Den elfte juli 1707 blev Aron Roback "*dimitterad och förlåfwad*" vilket innebar att han fick återvända hem för att återfå hälsan och stridsdugligheten. Hans blyssyrer omöjliggjorde ett återinträde i tjänst och 1708 beviljades Roback avsked.

På hösten 1707 kom han tillbaka till hembygden. Hans familj hade redan lämnat bostället i Valåkra och skaffat en gård i Södra Vi socken. Där kom Roback att framleva sina återstående dagar och säkerligen hade ryttmästaren sett mer grymhet på en dag än vad de hemmavarande såg under ett helt liv. Aron Roback dog 1739.

Yngre bror

Aron hade en yngre bror vid namn Nils, som också kom att hamna i Högsbytrakten. Nils föddes 1673 i Tuna socken och blev liksom brodern militär. Han inledde sin karriär i början av 1690-talet. Vid Kalmar regementets generalmönstring år 1692 redovisas han, som sergeant vid livkompaniet. Till befattningen hörde bostället Virstad i Högsby socken.

Emellertid leddes Nils vid sin ensliga tillvaro i Högsby och begagnade varje tillfälle att återvända hem till Tuna. Där träffade han en ung kvinna vid namn Britta Persdotter Hiort, som han 1694 gifte sig med. Nu blev bostället en ljuvlig hemvist, som Nils inte i onödan lämnade. Den 18 juli 1696 föddes "*Schiershianten Robaks lilla Son i Wierstad*". Men den lille sonen insjuknade och dog i september samma år och makarna förblev barnlösa.

Till Själland

Liksom bröderna kallades Nils till krigiska värv sedan det stora nordiska kriget brutit ut. Han var med om fälttåget till Själland och besökte i slutet av år 1700 Virstad. Föga anade den unge krigaren att han aldrig skulle återse sin hustru och att det skulle dröja nära en halv mansålder innan han kom hem igen. Det dröjde till år 1706 innan Roback befordrades till sekundfänrik vid Västra härads kompani. Sedan blev han premiärfänrik 1708 och hamnade i rysk fångenskap efter slaget vid Poltava 1709. Roback deltog också i de svenska krigsfångarnas intåg i Moskva vid juletid 1709, varmed tsar Peter firade betvingandet av den en gång så segerrika karolinska armén. Efter olika förflyttningar av krigsfångarna hamnade Nils Roback så småningom i Tobolsk. Sent omsider skulle befrielsens ögonblick stunda för Nils Roback.

Som en av de sista kom han att lämna den ryska jorden och nådde Stockholm i februari 1723. Han blev återinsatt i tjänst vid Kalmar regemente och erhö

"nådiga afsked" 1726. Han drog sig tillbaka efter 36 mödosamma år i kronans tjänst och fick kaptens avsked. Han avled hösten 1743 i Tuna socken.
Därmed var ett långt och mödofyllt liv till ända.

HÖGSBY 3 juli 1991
PETER DANIELSSON